

Ács József AZ ÚTON MENNI KELL

Az az érzésem, hogy ezek a derék emberek, ez a sok Jerzy, Wojciech, Zbigniew és a többiek, soha nem érnek célba. Csak mennek az úton elkínzottan, tálcájukon pezsgővel, mások sült hússal vagy lángoló palacsintával, és minden kihúlt fogásért vagy kiöntött cseppért büntetés jár. Ahogy változik a táj, feltépett földek, üszkös romok, lótetemek közt sietnek el lélekszakadva, a kitűzött három kilométeren jóval túl, szívük szúr, bokájuk megbicsaklik, térdeik sajognak, karuk zsibbad, tüdejük ég. Nehogy egy csepp is kiömljön. Lucskosra ázott cipőben, ólomsúlyú vállal hatolnak keresztül az időközben megszállt országon, az éjszakában csak fehér pincérkabátjuk világít.

Kiégett kolostorban, mosdatlan emberek karanténjában járunk, háború és fekete himlő idején, árvíz kiöntötte temetőben, amit szögesdrót választ el a hullámzó gabonatábláktól. Terek és idők most jóvátehetetlenül összekeverednek: mikor a pincérverseny levonul, a szeptemberi úton a senkiföldjén átvágni és időlegesen senkivé lenni igyekvők, sorból kilépett munkaszolgálatosok és dezertált katonák léptei csattognak, egészen az első géppisztolygolyóig, mely újra valakivé teszi őket: a kívülre került lélek még egyszer visszszakad a testbe, mielőtt végleg eltávozna belőle. Futnak a légerek meghajszolt lakói, futnak a hirosimaiak, kiknek a bőre az infravörös sugárzás hőjétől hirtelen felhólyagzott, majd a beérkező lökéshullám letépte róluk: úgy húzzák maguk után, mint valami lefoszlott harisnyát, aztán összeesnek. Jönnek a napalmtól megégett vietnami gyerekek, aztán kalapáló szívvel menekülők az aknavetőkkel lőtt szarajevói piactérről, egy rommá bombázott palesztin kórházból, minden kiöntött cseppért büntetés jár. Futnak az emberek Kelet-Ukrajnából, ahol a szomszéd család házát szétlőtte a tűzéség, a kiégett pincéből csak a hullájuk kerül majd elő, futnak a túlélők, bár nincsenek sehol biztonságban, a lakótelepen a közért előtt a minap gyermekfejnyi gödröt vajt a betonba a gránát, és akinek arcát vagy lábát letépi, elvérzik, futnak ki a világból lélekszakadva, utolsó holmijukkal, amit szeretnének valahogy épségben átmenteni, maguk se tudják, hová. A sivatagban a szétlőtt nászmenet túlélői szaladnak fedezéket keresve, nehogy ők is egy fekete-fehér monitoron mozgó, majd gombnyomásra hirtelen megálló fekete pontként végezzék, futnak, mint az irakiak, szírek, afgánok a hazugságok mindent felégető tüze elől. A menekülők koponyájába fészkelte hang azt mondja: „Ami volt, elmúlt. Nincs más hátra, csak előre az úton.”

Az elvetett magvak újra kicsíráznak. Egyenruhák mindenütt. Légkondicionált, panorámaablakos, médiacsatlakozó-pontokkal felszerelt konferenciatermek végtelen sorban, mindegyikben sajtúfehér bőrű politikusok nyilatkoznak a szintetikus csirkehúsról és a háború elkerülhetetlenségéről, öltönyükön egyetlen szakadás, ránc vagy folt sincsen, az elkezdett beszédet nem hagyják abba. Minden kiömlött cseppért büntetés jár.

Befolyásos emberek díszvacsorája a média elől elzárt luxusszállodában, ahol minden négyzetcentimétert portalanítanak. A súlyos és hófehér, ropogós asztalterítőn vakítóan fényes ezüst evőeszközök. A vendégek már megszokták a rájuk nehezedő felelősséget, van az egészben valami kellemes pikantéria. Embert próbáló helyzet a mai, melyben nem szabad elgyöngülni és engedményeket tenni, de hát ugyan hogyan is gyöngülnének el – hiszen akkor nem kerülhetek volna ide. Jólesik időnként átfuttatni a fejükön ezt a tautológiát: segít újra meg újra átélni tulajdon fontosságukat és kiválóságukat, melyen döntésük úgy nyugszik majd, miként a világmindenség egy roppant teknős páncéllal borított hátán.

A háttérben csokornyakkendős pincérek hozzák-viszik hangtalanul a pezsgősvödröket. Válogatott társaság dolgozik az arannyal ékes tükörteremben – ők már bizonyítottak. A perifériák pincérei kitaposott cipőikben készülnek a közelgő versenyre, melynek helyszíne ismert, ám az időpontja még kérdéses.

Ami bizonyosnak látszik: a táv nem három kilométer lesz, hanem sokkal, de sokkal több.

